

LUONNOS

SUOMEN KANSAN DEMOKRAATTISEN LIITON

TOIMINTAKERTOMUS

15.5.1967 - 15.5.1970

Kansainvälinen tilanne

Kansainväliselle tilanteelle on edelleen ollut ominaista sosialistisen ja kapitalistisen leirin vastakohtaisuus, ja varustelukilpa on jatkunut. Tässä on ajauduttu jo tietynlaiselle vedenjakajalle: rakettiasein ja ydinkärjin voitaisiin jo nyt tuhota elämä koko maapallolta.

Varustelukilvan hillitsemiseksi on saatu aikaan ydinasekokeiden kieltoa koskeva sopimus ja ydinaseiden leviämistä estävä sopimus, ja jotta uusi vastahyökkäys koskeva varustelukierros voitaisiin välttää, Neuvostoliitto ja USA aloittivat Helsingissä syksyllä 1969 tätä koskevat neuvottelut.

Vaikka Vietnamin rauhaneuvottelut on saatu alulle Pariisissa, sota jatkuu yhä ja on laajenemassa koko entistä Ranskan Indokiinaa koskevaksi. SKDL:n liittotoimikunta on useaan otteeseen tuominnut amerikkalaisten sotatoimet Vietnamin ja vaatinut ongelman ratkaisemista Etelä-Vietnamin kansallisen vapautusliikkeen ehdoin. Kun Etelä-Vietnamiin perustettiin väliaikainen vallankumoushallitus, SKDL:n liittotoimikunta esitti, että Suomi ryhtyisi aktiivisesti tutkimaan mahdollisuuksia solmia suhteet Vietnamin demokraattiseen tasavaltaan ja Etelä-Vietnamin väliaikaiseen vallankumoushallitukseen. SKDL on osallistunut Vietnamin solidaarisuustoimintaan Suomessa.

Idän ja lännen vastakohtaisuus heijastuu myös Lähi-idän kireään tilanteeseen, mihin vaikuttavat myös taantumuksen ja edistyksen välinen ristiriita arabimaissa ja Israelin suoranaisiin valloituksiin tähtäävä politiikka. Tästä osoituksena oli kesäkuun sota vuonna 1967. SKDL on vaatinut Israelin vetämään joukkonsa arabimailta valloittamiltaan alueilta ja tukenut YK:n tätä tarkoittavia päätöslausumia.

Kehittyneiden ja alikehittyneiden maiden välinen kuilu on vuosi vuodelta kasvanut, ja tämä on aiheuttanut jyrkkää vastakohtaisuutta, minkä taustana viimekädessä on sosialismin ja kapitalismin välinen ristiriita. Kansallisten vapautusliikkeiden toiminta vielä siirtomaavallan alaisuudessa olevissa tai oman maan yläluokan riistämissä maissa on edelleen jatkunut. SKDL:n liittotoimikunta totesi kansainvälisessä päätöksessään 19.5.1968, että Suomen tulisi auttaa kehitysmaiden kansoja suorittamaan sellaisia yhteiskunnallisia muutoksia, jotka antavat niille itselleen oikeuden päättää maansa kehityksen suunnasta, ja ohjata kehityksille antamansa apu sellaisiin maihin, joissa se koi-
tuu nimenomaisesti kansan eikä harvalukuisen yläluokan hyväksi.

Kansainväliseen tilanteeseen on vaikuttanut merkittävästi Neuvostoliiton ja Kiinan välinen ristiriita ja sen heijastuminen koko kansainväliseen työväenliikkeeseen. Kiinan toiminta on hajottanut yleismaailmallista imperialisminvastaista ja sosialismin puolesta toimivaa liikettä ja siten vähentänyt sen voimaa. Myönteistä on Neuvostoliiton ja Kiinan välisten rajaliikennettä koskevien neuvottelujen aloittaminen vuoden 1969 lopulla.

Tilanne Euroopassa

Euroopan tilanne on pysynyt miltei muuttumattomana. Keskeisin jännitystä yllä pitävä tekijä on Saksan liittotasavalta, joka on jatkuvasti kieltäytynyt tunnustamasta Saksan demokraattista tasavaltaa ja toisen maailmansodan tuloksena Euroopassa syntyneitä rajoja. Myönteistä on molempien Saksan valtioiden välisten neuvottelujen aloittaminen vuoden 1970 alkupuolella. Toisaalta vaatimusliike Saksan demokraattisen tasavallan tunnustamiseksi on voimistunut eri maissa. SKDL on useaan kertaan esittänyt, että Suomen tulisi omalta osaltaan solmia täydet diplomaattiset suhteet molempiin Saksan valtioihin.

Euroopan poliittisen ilmapiirin parantamiseksi ovat sosialistiset maat tehneet useita aloitteita, joista tärkein on ollut Euroopan turvallisuuskokouksen järjestäminen ja yleisen turvallisuusjärjestelmän luominen Eurooppaan. Suomi puolestaan teki vuonna 1969 aloitteen toimia turvallisuuskonferenssin isäntämaana ja osoitti sen Euroopan maiden lisäksi myös USA:lle ja Kanadalle. Tämä aloite on saanut myönteisen vastaanoton. Nämä aloitteet vastaavat myös SKDL:n tavoitteita. Jo vuonna 1967 SKDL:n 8. liittokokous esitti, että Suomen tulisi toimia aloitteellisesti yleiseurooppalaisen turvallisuuskonferenssin järjestämiseksi.

Sosialististen maiden ominaispaine ja aktiivisuus Euroopan politiikassa ja taloudessa on lisääntynyt huolimatta eräistä ongelmista niiden keskinäis-suhteissa. Vakavimpia ovat ongelmat olleet Tshekkoslovakian sekä Neuvostoliiton ja eräiden muiden sosialististen maiden suhteissa, mikä eräiden neuvotteluvaiheiden jälkeen johti viiden Varsovan liiton maan aseelliseen väliintuloon elokuussa 1968. SKDL:n liittotoimikunta ilmaisi kantanaan, ettei se pitänyt toimenpidettä oikeana. Se on pidättäytynyt enemmistä kannanotoista

lähtien siitä näkemyksestä, että Tshekkoslovakian kansan tulisi voida parhaalla mahdollisella tavalla järjestää asiansa syntyneessä uudessa tilanteessa.

Kauppapolitiikka

Kansainvälisessä kaupassa ovat yhdentymispyrkimykset edelleen olleet hallitsevia. Länsi-Euroopassa on esiintynyt pyrkimystä laajempaan taloudelliseen liittoutumaan EEC:n pohjalta, mistä osoituksena ovat mm. Englannin ja eräiden pohjoismaiden tunnustelut EEC:n suuntaan. Toisaalta pohjoismaiden kesken on neuvoteltu omasta tulliliitosta, Nordekista, jonka toteutuminen suunnitellun kaltaisena ainakin lykkääntyy tai jopa raukeaa. SKDL ei ole erityistä pitänyt järkevänä Nordekia, joka eräissä pohjoismaissa on nähty vain askelena kohti laajempia liittoutumia, ja tämä tekijä nimenomaan aiheuttanee suunnitelman raukeamisen.

Läntisten teollisuusmaiden ongelmana on ollut vuodesta toiseen jatkunut valuuttakriisi, joka tilapäisesti on kyetty voittamaan.

Kansainvälisessä kaupassa ei eräistä yrityksistä huolimatta ole kyetty korjaamaan kehitysmaiden kanssa käytävän kaupan periaatteita näille edullisemmiksi. SKDL on omalta osaltaan kiinnittänyt tähän asiaan huomiota.

SKDL:n kansainväliset yhteydet

SKDL:n kansainväliset suhteet ovat jatkuvasti kehittyneet suotuisasti. Valtuuskuntien vaihto on jatkunut, uusia neuvottelukosketuksia eri maiden edistyksellisiin järjestöihin on ollut ja aineiston vaihto on lisääntynyt.

SKDL:n 8. liittokokoukseen 1967 otti osaa 12 ulkomaista valtuuskuntaa: Bulgarian isänmaallisen rintaman (2 henk.), DDR:n kansallisen rintaman (2 henk.), Jugoslavian työkansan sosialistisen liiton (2 henk.), Neuvostoliiton kansalaisjärjestöjen (4 henk.), Norjan kommunistisen puolueen (1 henk.), Norjan sosialistisen kansanpuolueen (1 henk.), Puolan kansan yhteisrintaman (2 henk.), Tanskan kommunistisen puolueen (1 henk.), Tanskan sosialistisen kansanpuolueen (1 henk.), Ruotsin vasemmistopuolue kommunistien (1 henk.), Tshekkoslovakian kansallisen rintaman (2 henk.), ja Unkarin isänmaallisen kansanrintaman (2 henk.) valtuuskunnat.

Liittokokousten välisenä aikana on SKDL ottanut vastaan seuraavasti ulkomaisia valtuuskuntia: 5 DDR:n kansallisen rintaman valtuuskuntaa (yht. 10 henkeä), 1 Unkarin isänmaallisen kansanrintaman valtuuskunta (2 henkeä), 1 Jugoslavian työkansan sosialistisen liiton valtuuskunta (4 henkeä), 1 Ruotsin vasemmistopuolueen - kommunistien valtuuskunta (1 h.), yhteensä 8 valtuuskuntaa.

SKDL on lähettänyt kaikkiaan 19 valtuuskuntaa seuraavien järjestöjen vieraaksi: DDR:n kansallinen rintama 8 valtuuskuntaa (yht. 20 henk.), Neuvostoliiton kansalaisjärjestöt 3 valtuuskuntaa (yht. 19 henk.), Jugoslavian työkansan sosialistinen liitto 2 valtuuskuntaa (3 henk.), Unkarin isänmaallinen kansanrintama 2 valtuuskuntaa (4 henk.), Tshekkoslovakian kansallinen rintama 2 valtuuskuntaa (4 henk.), Puolan kansan yhteisrintama 1 valtuuskunta (3 henk.), Ruotsin vasemmistopuolue kommunistit 1 valtuuskunta (1 h.).

Kotimaan tilanne

Vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeen syntynyt perusasetelma maamme sisäpolitiikassa, jolle olennaista on ollut vasemmiston ja keskustan yhteistyöhallituksen olemassaolo, on jatkunut koko liittokokousten välisen kolmi-vuotiskauden.

Vasemmisto oli astunut hallitusvastuuseen ajankohtana, jolloin kapitalistisen talouden lama oli uhkaamassa näköpiirissä ja jolloin valtiontalous oli vaikeuksissa aikaisemman politiikan seurauksena. Hallitus- ja eduskunta-politiikassa keskeisiksi muodostuivatkin talouspoliittiset toimenpiteet. Pyrkinessään elinkeinoelämän elvyttämiseen hallitus joutui joissakin tapauksissa turvautumaan sellaisiin ratkaisuihin, joita SKDL ja sen edustajat hallituksessa eivät voineet hyväksyä. Eräs tällainen oli devalvaation toimeenpano 11.10.1967, jolloin markan ulkomaista arvoa alennettiin 31,25 %. SKDL:n edustajat hallituksessa ja Suomen Pankki-valtuusmiehissä vastustivat devalvointia. Perusteluna vastustukseen oli devalvaation hintoja korottava vaikutus, mikä samalla on tulonsiirtoa vähävaraisilta kansalaisilta suurpääomalle.

Devalvaatio tosin palautti kauppataaseen tasapainon ja ensi kerran se vuoden 1959 jälkeen muuttui vientivoittoiseksi vuonna 1968, jolloin ylijäämä oli 163,3 milj. markkaa. Vuonna 1969 kauppataase muuttui jälleen vajaukselliseksi 151,6 miljoonalla markalla.

Devalvaation seurauksena kertyneiden suurfirmojen vientivoittojen osittaiseksi perimiseksi yhteiskunnalle hallitus antoi eduskunnalle esityksen vientimaksulaista, joka säädettiin ja maksuksi tuli 14 % vientitavaran hinnasta. Maksu oli alueellisesti porrastettu ja sitä tuli alkuperäisen päätöksen mukaan periä kaikkiaan 700 miljoonaa markkaa eli ns. kasvupaketti valtion erityis-tilille Suomen Pankkiin. Kertyneet varat tuli päätöksen mukaan käyttää siten, että kolmasosa niistä käytettiin sijoituksiin valtioenemmistöisiin yhtiöihin, kolmasosa valtion voimantuotantoon ja kolmasosa vienti- ja sijoitusluottoihin.

Myöhemmin keskustapuolue ja sosialidemokraatit sopivat keskenään ja yhdessä vientipiirien kanssa vientimaksujen alentamisesta 50 miljoonalla markalla. Vientimaksujen periminen lopetettiin jo huhtikuun lopussa 1969. SKDL ei tätä toimenpidettä hyväksynyt.

Presidentin vaalin jälkeen nimettiin uusi hallitus 22.3.1968. Pääministeriksi tuli Paasion hallituksen valtiovarainministerinä toiminut sosialidemokraatti Mauno Koivisto ja aikaisempaa hallituspohjaa laajennettiin ruotsalaisella kansanpuolueella. Koiviston hallitukseen kuului SDP:stä 6, keskustapuolueesta 4, SKDL:stä 3, TPSL:stä 1 ja ruotsalaisesta kansanpuolueesta 1 ministeri. Kansandemokraateista valittiin kulkulaitosministeriksi Paavo Aitio, toiseksi valtionvarainministeriksi edelleen Ele Alenius ja sosiaaliministeriksi Anna-Liisa Tiekso.

Pitkäaikaisten keskustelujen jälkeen ammattiyhdistysliikkeen piirissä aikaansaatiin vuoden 1968 lopulla kahden rinnakkaisen keskusjärjestön, SAK:n ja SAJ:n yhdistämistä koskeva eheyttämissuositus. Sen mukaan rinnakkaisliittojen yhdistäminen toteutetaan pitämällä pääperiaatteena suurimman liiton periaatetta sekä teollisuusliittoperiaatetta. Kesäkuussa 1969 pidettiin uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous, jossa syntyi uusi SAK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö. Uuteen keskusjärjestöön kuuluu noin 30 ammattiliittoa ja yli puoli miljoonaa jäsentä. SAK:n hallituksessa on 12 sosialidemokraattien ja 8 kansandemokraattien edustajaa.

Vuoden 1968 kevään jälkeen Suomen talouselämässä on noudatettu valtiovallan ja etujärjestöjen kesken sovittua vakauttamispolitiikkaa. Hinta- ja kustannustason hillitsemiseksi tehdyssä ensimmäisessä vakauttamissopimuksessa (ns. Liinamaa I) työmarkkinajärjestöt ja muut etujärjestöt sekä valtioneuvosto sopivat maaliskuussa 1968 mm. seuraavista toimenpiteistä:

- Palkkoja korotettiin kesäkuun alussa 1968 työehtosopimusten mukaisesti 3,5 prosenttia. Vuoden lopulla maksettavaksi sovitusta indeksikorotuksesta luovuttiin.

- Vuoden 1969 alusta kaikkia palkkoja korotettiin 16 pennillä tunnilta.

- Maatalous luopui maataloustuotteiden hintatasosta annetussa laissa satovuodeksi 1968/69 säädetystä hintojen tarkistusmenettelystä. Kesäkuun alussa 1968 maataloustuotteiden tavoitehintoja tarkistettiin 2,0 prosentilla ja tammi-kuun alussa 1969 jälleen 2,0 prosentilla. Laki maataloustulon vakaannuttamisesta säädettiin keväällä 1969 kolmeksi hinnoitteluvuodeksi.

- Säädettiin poikkeuslaki, ns. valtalaki huhtikuussa 1968, joka antoi hallitukselle laajat valtuudet säännöstellä hintoja, maksuja, vuokria ja palkkoja

vuoden 1969 loppuun sekä katkaista talouselämää rasittavat sidonnaisuudet.

- Kaupan ja teollisuuden järjestöt suostuivat hintojen ja maksujen määräaikaiseen säännöstelyyn.

- Rahalaitokset lopettivat talletusten vastaanoton indeksitileille. Tämän johdosta päättyi lainojen indeksisidonnaisuus.

- Perustettiin laajoin valtuuksin toimiva hinta- ja palkkaneuvosto, jonka lupa vaaditaan hintojen, maksujen, vuokrien ja välityspalkkioiden korottamiseen. Myös palkankorotuksia koskevat erimielisyydet alistettiin neuvoston ratkaistaviksi.

- Työmarkkinajärjestöt sopivat siitä, että vanhempien työntekijäryhmien työeläkkeitä parannettiin, järjestöjen jäsenmaksut saatettiin vähennyskel-
poisiksi verotuksessa ja tehtiin eräitä korjauksia työttömyyskassalakiin sekä toteutettiin vapaa-ajan tapaturmavakuutus.

Syyskaudella 1969 sovittiin järjestöjen ja valtiovallan kesken talouselä-
män vakauttamistoimien jatkamisesta myös vuonna 1970. Tätä koskeva uusi
valtalaki säädettiin edellisen pohjalla, ja uusi vakauttamissopimus (ns. Liina-
maa II) sisälsi seuraavat tärkeimmät kohdat:

- Palkkoja korotettiin vuoden 1970 alusta 18 pennillä tunnilta, kuitenkin vähintään 1 prosentilla, minkä lisäksi palkankorotuksiin oli käytettävä yksi prosentti kunkin alan palkkasummasta aloittain erikseen sovittavalla tavalla.

- Huoneenvuokralakiin tehdään muutos vuokralaisten irtisanomissuojan tehostamiseksi.

- Työntekijälle maksetaan erorahaa hänen menettäessään työpaikkansa eräissä irtisanomistapauksissa.

- Ammattiosastoille tulee mahdollisuus järjestää kokouksia työpaikalla työajan ulkopuolella työsuhteita koskevista kysymyksistä.

- Vuosilomapalkan laskemisperusteita korjataan.

Vasemmiston ja keskustan yhteishallituksen merkittävämpiä tekoja talouspoliittisella alalla on ollut valtion osuuden lisääminen talouselämässä kehittämällä ja laajentamalla valtiojohtoista teollisuutta. Vuosien 1967-68-69-70 valtion tulo- ja menoarvioissa osoitettiin valtiojohtoisten osakeyhtiöiden osakepääomien korotuksiin yhteensä 454 milj. mk eli enemmän kuin koskaan aikaisemmin vastaavana ajanjaksona.

Arvioitaessa harjoitettua talouspolitiikkaa viime vuosien aikana on välttämätöntä todeta sen sekä myönteiset että kielteiset puolet. Vakauttamispolitiikan myönteisinä puolina voidaan pitää hintojen ja maksujen säätelyä, inflaation hillitsemistä sekä eräitä sosiaalisia parannuksia. Palkankorotukset on kuitenkin todettu liian pieniksi. Kun lisäksi on tapahtunut säännöstelystä huolimatta melko runsaasti hintojen korotuksia ja mm. kunnallisen ennakkoveroäyrin hinta on kohonnut, on palkankorotusten tuoma hyöty useille työntekijäryhmille jäänyt varsin vähäiseksi. Kielteisenä ilmiönä on vielä todettava, että työttömyys on ollut huomattavan laajaa. Se on jatkunut vielä noususuhdanteenkin aikana.

Sosiaalipoliittisen lainsäädännön osalta viime vuosien tulokset ovat merkittävät. On hyväksytty uusi työsopimuslaki, yleinen perhe-eläkelaki, maatalouden työaikalaki, on parannettu työttömien sosiaaliturvaa, kansaneläkelakia ja työeläkejärjestelmää sekä aikaansaatu eläkkeet yrittäjille ja viljelijöille. On korotettu lapsilisiä, erityislapsilisiä, perhelisiä, elatusavun ennakkoa ja elatusapua. Asuntotuotantoon myönnetyt määrärahat ovat lisääntyneet. Sairausvakuutuslakiin on tehty parannuksia jne. Sosiaalipoliittista uudistustoimintaa onkin pidettävä eräänä hallitusyhteistyön myönteisistä tuloksista.

Yhteiskunnassa esiintyvät ongelmat ovat olleet erittäin suuret elinkeinoelämän rakenteessa tapahtuvien muutosprosessien vuoksi. Maa- ja metsätaloudesta vapautuu jatkuvasti työvoimaa. Erityisesti ns. kehitysalueilla vaikeudet ovat kasvaneet. Huomattava joukko pienyrittäjiä on myöskin joutunut vaikeuksien piiriin. Toisaalta teollisuus ja erilaiset palveluelinkeinot eivät ole kehittyneet vastaavalla nopeudella, ja näin on muodostunut laaja liikkuva väestönosa, josta huomattava määrä on joutunut kärsimään työttömyydestä.

Vaalitaistelut

1. Presidentin valitsijamiesvaalit 1968

Tasavallan presidentin valitsijamiesten vaalit toimitettiin tammikuussa 1968. Urho Kekkosen uudelleenvalitsemiseksi syntyi ns. suuri vaaliliitto, johon kuuluivat kaikki silloiset hallituspuolueet: SDP, Keskustapuolue, SKDL ja TPSL sekä ruotsalaisen kansanpuolueen edustajia ja liberaaleja. Kokoomuspuolueella oli oma ehdokkaansa, KOP:n pääjohtaja Matti Virkkunen. SMP:n ehdokkaana oli Veikko Vennamo.

Vaalin tulos muodostui seuraavaksi:

Kekkosen vaaliliitto:

SKDL	345 609	ääntä,	valitsijamiehiä	56
SDP	315 068	"	"	55
TPSL	46 833	"	"	6
Keskustapuolue	421 197	"	"	66
Rkp	2 568	"	"	-
Puolueettomat	21 425	"	"	-

Yhteensä 1 152 700 ääntä, valitsijamiehiä 183

Liberaalisen kansanpuolueen vaaliliitto, joka tuki Kekkosen uudelleenvalintaa, sai 102 831 ääntä ja 9 valitsijamiestä.

Ruotsalaisen kansanpuolueen vaaliliitossa Kekkosen kannattajat saivat 68 378 ääntä ja 9 valitsijamiestä, Virkkusen kannattajat 43 892 ääntä ja 6 valitsijamiestä ja Vennamon kannattajat 677 ääntä.

Vennamon vaaliliitto sai 231 282 ääntä ja 33 valitsijamiestä.

Virkkusen vaaliliitto sai 432 014 ääntä ja 60 valitsijamiestä.

Valitsijamiehet toimittivat tasavallan presidentin vaalin 15 päivänä helmikuuta, jolloin Urho Kekkonen valittiin presidentiksi kolmanneksi 6-vuotiskaudeksi saatuaan ensimmäisessä äänestyksessä 201 ääntä. Virkkunen 66 ääntä ja Vennamo 33 ääntä.

2. Kunnallisvaalit 1968

Vuoden 1968 kunnallisvaalitaistelu käytiin yleispoliittisin tunnuksin ja kunnalliset asiat jäivät vähäiselle huomiolle. Vaalit suoritettiin ajankohtana,

jolloin maamme talouden tila sekä ulkoisista että kotoisista syistä oli vaikea. Hallitus ei ollut pystynyt sopimaan sellaisesta talouspoliittisesta ratkaisusta, jolla samanaikaisesti talouselämän vakaannuttamisen kanssa olisi pystytty kyllin tehokkaasti turvaamaan heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien kansalaisten toimeentulo. Kansalaiset eivät riittävästi tajunneet kapitalistisen laman vaikutusta Suomen ongelmiin. Myönteisetkin ratkaisut jäivät työttömyysongelman varjoon. SKDL:n heikohkoon menestykseen vaaleissa vaikuttivat lisäksi monet erityisyyt, mm. liikkeen sisäinen hajaannus. Myös kansainvälisillä tapahtumilla oli vaikutusta vaaleihin.

Kunnallisvaalien tulokset:

SKDL	382 882	ääntä	16,9 %
SDP	540 450	"	23,9 %
TPSL	40 203	"	1,8 %
Kepu	428 841	"	29,8 %
Kok.	364 428	"	16,1 %
SMP	165 139	"	7,7 %
LKP	123 793	"	5,5 %
RKP	126 902	"	5,6 %
Muut	43 667	"	1,9 %

3. Eduskuntavaalit 1970

Samat syyt, jotka vaikuttivat kunnallisvaalien tuloksiin, vaikuttivat epäilemättä osaksi myöskin vuoden 1970 eduskuntavaalien tuloksiin. Erityisesti on todettava, että talouspolitiikassa tehdyt ratkaisut koettiin laajoissa puutteessa elävissä väestöpiireissä kielteisinä. Myönteisetkin tulokset jäivät olemassaolevien epäkohtien varjoon. Epäkohdat nousivat korostuneesti esiin yhteiskunnassa esiintyvän voimakkaan murroksen vuoksi. Protestiliikkeenä esiintynyt SMP keräsi runsaasti tyytymättömien ääniä, oikeistoainekset puolestaan keskittyivät kokoomuksen taakse.

Eduskuntavaalien tulokset:

SKDL	420 572	ääntä	16,6 %	36 paikkaa
SDP	594 141	"	23,4 %	52 "
TPSL	35 443	"	1,4 %	- "

Kepu	433 360	ääntä	17,1 %	36	paikkaa
LKP	152 540	"	6,0 %	8	"
Kok.	457 563	"	18,0 %	37	"
RKP	146 368	"	5,7 %	12	"
SMP	265 935	"	10,5 %	18	"
Muut	29 962	"	1,2 %	1	"

Vaalien tuloksena erityisesti hallituspuolueet kärsivät tappioita. Vaalitulos antaa aiheen myöskin SKDL:lle politiikan ja toiminnan perusteelliseen arviointiin.

SKDL:n johtoelimet ja järjestöpoliittinen tila

1. SKDL:n 8. liittokokous ja sen päätökset

SKDL:n 8. liittokokoukseen osallistui 194 täysivaltaista edustajaa, joista 137 edusti SKDL:n järjestöjä, 34 SKP:n järjestöjä, 19 SNDL:n järjestöjä ja 4 SOL:n järjestöjä. Liittokokous oli täysin avoin. Kenellä tahansa oli mahdollisuus tulla sitä seuraamaan.

SKDL:n uuden periaateohjelman käsittelyllä ja hyväksymisellä tässä liittokokouksessa oli hyvin suuri poliittinen merkitys liiton tulevaa toimintaa ajatellen. Uudessa periaateohjelmassa viitotaan SKDL:n pääperiaatteet ja keskeisimmät tavoitteet Suomen yhteiskuntaelämän kehittämiseksi.

SKDL:n 8. liittokokous pidettiin Helsingin Kulttuuritalossa 13.-15.5. 1967. Yleispoliittisen tilanneselostuksen piti kokouksessa SKDL:n puheenjohtaja Ele Alenius. SKDL:n ohjelma, jonka kokoukselle esitteli sihteeri Rauno Setälä hyväksyttiin 8. liittokokouksessa. Sosiaalipoliittisen ohjelman esitteli kokoukselle sihteeri Lauri Kantola, vaikkakin sen käsittely siirtyi myöhemmän ajankohtaan. Keskustelua liittokokouksessa hallitsi vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeen muodostunut tilanne sekä hallituspoliittiset asiat. 8. liittokokouksen erääksi keskeiseksi asiaksi myös muodostui kokouksen talouspoliittisen päätöksen hyväksyminen. Liittokokous katsoi tärkeimmiksi tehtäviksi työllisyyden nopeanparantamiseen tähtäävän ohjelman laatimisen sekä pysyvien työpaikkojen luomisen, maksutaseongelman ratkaisemisen läntistä tuontiylijäämää supistamalla ja kehittämällä kauppaa sosialististen maiden kanssa sekä sellaisten rakenteellisten uudistusten suorittamisen, jotka pitemmällä aikavälillä korjaavat tilannetta. 8. liittokokouksen kansainvälisessä päätöksessään vaaditaan Suomelta aktiivista ulkopoliittikkaa, joka tähtää rauhaan ja tasaisemman tulonjaon maailmaan. Ulko- ja sisäpoliittisin perustein liittokokous päätyi päätöksessään presidentin valitsijamiesvaaleissa, jotka pidettiin 15.-16.3.1968, kannattamaan tasavallan presidentti Urho Kekkosen uudelleenvalintaa. Edelleen liittokokous kiinnitti päätöksissään huomiota koulun sisäiseen uudistamiseen, ammattiyhdistysliikkeen voimien kokoamiseen, kansandemokraattisen lehdistön levikkityöhön sekä SKDL:n järjestölliseen luonteeseen.

Liittotoimikunta ehdotti liittokokoukselle muutosta liiton sääntöihin, joka muutosesitys ei saanut kuitenkaan riittävää kannatusta.

2. Liiton yhteisöjäsenet

Liiton yhteisöjäsenet ovat Suomen Kommunistinen Puolue, Suomen Nais-
ten Demokraattinen Liitto, Sosialistinen Opiskelijaliitto ja Suomen Demokraat-
tinen Nuorisoliitto. Viimeksi mainittu hyväksyttiin SKDL:n yhteisöjäseneksi
8. liittokokouksessa 1967.

Yhteisöjäsenten ja SKDL:n omien yhdistysten yhteenlaskettu jäsenmäärä
on nykyisin noin 165 000. SKDL:n ja sen yhteisöjäsenten perusjärjestöjen
kokonaismäärä on noin 4 500.

3. Liittoneuvosto

Liittokokousten välisenä aikana ylintä päätäntävaltaa SKDL:ssä käyttää
kaksi kertaa vuodessa kokoontuva liittoneuvosto. Liittokokous valitsee piiri-
järjestöjen ehdotusten perusteella jokaisesta piirijärjestöstä yhden varsinaisen
ja yhden varajäsenen liittoneuvostoon. Kaksikielisistä piirijärjestöistä vali-
taan tämän lisäksi yksi ruotsinkielinen jäsen ja tälle varajäsen. Yhteisöjäse-
nillä on myös edustus liittoneuvostossa.

8. liittokokous valitsi liittoneuvoston puheenjohtajaksi Paavo Aition ja
varapuheenjohtajaksi Fjalar Björkvistin. Jäseniksi liittoneuvostoon valittiin
eri piireistä seuraavat edustajat:

Vakinaiset jäsenet:

ETELÄ-HÄME

Salomaa, Erkki, sähkötyöl.

ETELÄ-SAIMAA

Grönvall, Leo, rakennustyöl.

HELSINKI

Lahtinen, Pentti, kielenkäänt.

RUOTS. HELSINKI

Nordgren-Ra, Christina, toim.

Varajäsenet:

Naskali, Yrjö, kirvesmies

Parkkonen, Juho

Kivelä, Esko, levyseppä

Asplund, Stig, toimittaja

JOENSUU

Salonen, Rainer, lehtori

JYVÄSKYLÄ

Suuronen, Heikki, opettaja

KAINUU

Mustonen, Heikki, kansaned.

KOKKOLA

Kivijärvi, Paavo, pienvilj.

KUOPIO

Leskinen, Martti, pienvilj.

KYMI

Kasari, Valde, työnjoht.

LAPPI

Tervonen, Aarne, agrologi

MIKKELI

Pöllänen, Laila, rouva

OULU

Vähäkangas, Juhani, mittarinluk.

POHJOIS-HÄME

Humalamäki, Väinö, viilaaja

SATAKUNTA

Kuoppala, Olavi, kairaaja

TUKRU

Laiho, Aimo, kansaned.

RUOTS. TURKU

Sten, Björn, pääluottamusm.

UUSIMAA

Sillfors, Mauno, työnjoht.

RUOTS. UUSIMAA

Eriksson, Edvard, rak.mestari

VAASA

Sainio, Eino, työnjoht.

RUOTS. VAASA

Kuni, Bertil, metallityöl.

Karjalainen, Eero, rautatiel.

Marjanen, Kaino, puuseppä

Kettunen, Toivo, vahtimest.

Kotka, Yrjö, postiautonkulj.

Huuskonen, Jussi, muurari

Niemi, Matti, työnjoht.

Heikkilä, Taisto, dipl.ins.

Pajunen Edvard, rakennustyöl.

Alasalmi, Aura, konekirj.

Kallio, Bertta, jalkinetyöl.

Mäkelä, Aarre, päätoimitt.

Saarinen, Matti, opettaja

Henriksson, Robert, peltiseppä

Mustonen, Olavi, toiminnanjoht.

Sundberg, Viking, muurari

Vakkuri, Aatos, pienvilj.

Westergård, Ole, autonkulj.

Yhteisöjäsenten edustajat:

SKP

Pessi, Ville, pääsihteeri

SNDL

Aura, Liisa, valistussiht.

Kauppila, Erkki, toimittaja

Koski, Lahja, toimistotyönt.

SDNL

Kanerva, Unto, toimitsija

Laakkonen, Eeva-Kaisa, toim.apul.

SOL

Hursti, Seppo, yht.yo.

Kivistö, Kalevi, maisteri

Kertomuskaudella liittoneuvosto on kokoontunut 5 kertaa.

Kokouksen asioina ovat olleet hallitus- ja eduskuntapolitiikka, presidentinvalitsijamies-, kunnallis- ja eduskuntavaalit ja SKDL:n maatalouspoliittinen ohjelma. Alustajina kokouksissa ovat olleet: Eino Alenius, Paavo Aitio, Aimo Haapanen, Aarne Hulkkonen ja Jalo Lepola

Liittoneuvoston kokouksiin ovat osallistuneet myös liittotoimikunnan ja sihteeristön jäsenet, piirisihteerit sekä SKDL:n eduskuntaryhmän jäseniä.

4. Liittotoimikunta

Liiton puheenjohtajaksi valitsi 8. liittokokous Ele Aleniuksen, I varapuheenjohtajaksi Hertta Kuusisen ja II varapuheenjohtajaksi Georg Backlundin. Pääsihteeriksi valittiin Aimo Haapanen.

Liittotoimikuntaan valittiin varsinaisiksi jäseniksi:

Elomaa, Simo, SAK:n II siht.	Puhakka, Pauli, kansanedustaja
Ervasti, Esko, tohtori	Rapo, Arvi, teknillinen johtaja
Helle, Esko, hammaslääkäri	Rautee, Erkki, opettaja
Hjerppe, Kauko, kansanedustaja	Saarinen, Aarne, kansanedustaja
Järvenpää, Matti, agrologi (piirisiht.)	Saarnio, Pekka, toimittaja
Kankainen, Mikko, hum.kand.	Savolainen, Keijo, toimittaja
Kantola, Lauri, kansanedustaja	Simpura, Jorma, päätoimittaja
Kelkka, Veikko, maanviljelijä	Taanila, Hannu, toimittaja
Kilpi, Sylvi-Kyllikki, maisteri	Tamminen, Mauno, apulaisjohtaja
Kivimäki, Erkki, järjestösiht.	Tiekso, Anna-Liisa, ministeri
Koivunen, Matti kansanedustaja	Wenman, Roy, hum. kand.
Meltti, Hellä, SNDL:n puheenjoht.	

Varajäseniksi valittiin:

Donner, Jörn, fil.maist.kirjailija	Linnilä, Kai, toimittaja
Haapanen, Kaino, kansanedustaja	Perälä, Keijo, hum. kand.
Hakola, Voitto, piirisihteer	Rantanen, Paul, kalastaja
Heinonen, Reino, muurari	Saarto, Veikko, kansanedustaja
Heinonen, Taisto, terveystarkast.	Tapiovaara, Tapio, taiteilija
Kiuru, Väinö, kiinteistöisännöitsijä	Torvi, Irma, rouva
Knuth, Selim, agrologi	Välitalo, Heikki, valtiot.kand.
Lepistö, Viljo, sähkötyöl.	toimistopäällikkö

5. Työvaliokunta ja sihteeristö

Liittotoimikunnan työvaliokuntaan ovat kuuluneet liiton puheenjohtaja Ele Alenius, I varapuheenjohtaja Hertta Kuusinen, II varapuheenjohtaja Georg Backlund, pääsihteer

Aimo Haapanen sekä liittotoimikunnan muista jäsenistä Simo Elomaa, Kaino Haapanen, Kauko Hjerppe, Selim Knuth, Matti Koivunen, Hellä Meltti, Aarne Saarinen, Pekka Saarnio, Veikko Saarto, Jorma Simpura, Mauno Tamminen ja Roy Wenman sekä Helsingin ja Uudenmaan piirin piirisihteerit.

Lisäksi ovat työvaliokunnan kokouksiin osallistuneet liiton sihteerit, joiden työalaa koskevia asioita on kulloinkin käsitelty. Työvaliokunta on koontunut noin kaksi kertaa kuukaudessa.

Sihteeristö on työskennellyt pääsihteerin johdolla. 8. liittokokouksen jälkeen tapahtui sihteeristössä uudelleenjärjestelyjä siten, että toimistoon muodostettiin poliittinen ja järjestöosasto. Poliittisen osaston päälliköksi nimettiin Jorma Hentilä ja järjestöosaston päälliköksi Jalo Lepola, joka tämän tehtävän ohella on hoitanut paikallishallintoasiain sihteerin tehtävää. Vuonna 1968 palkattiin liiton toimistoon toinen taloudenhoitaja, johon tehtävään valittiin Väinö Hakkarainen Jyväskylästä.

Liiton sihteeristön kokoonpano oli 31.12.1969 seuraava:

Aimo Haapanen pääsihteerinä, Jorma Hentilä poliittisen osaston päällikkö, Jalo Lepola järjestöosaston päällikkö, Antti Jäntti osuustoiminta-asiaiden sihteerinä, Eero Krook järjestösihteerinä, Eini Kokko julkaisutoiminnan sihteerinä, Runar Nordgren ruotsalaissihteerinä, Bertel Stenius tiedotussihteerinä, Rauno Setälä kulttuurisihteerinä, Sulo Nurmi taloudenhoitaja, Väinö Hakkarainen taloudenhoitaja.

Sihteeristön tehtävänä on valmistella asiat työvaliokunnan käsittelyyn sekä huolehtia tehtyjen päätösten toimeenpanosta liiton toimiston, eri osastojen ja jaostojen kanssa. Sihteeristö on kokoontunut keskimäärin kerran viikossa.

6. Liiton jaostot

Liittotoimikunnan alaisuudessa on liittokokousten välisenä aikana toiminut seuraavat jaostot, työryhmät ja toimikunnat: kulttuurijaosto, osuustoimintajaosto, talouspoliittinen jaosto, sosiaalipoliittinen jaosto, paikallishallintoasiain jaosto, ruotsalaisjaosto, kansainvälispoliittinen jaosto, hallitusohjelmatyöryhmä, korkeakoulupoliittinen työryhmä, luonnonsuojelutyöryhmä, turvallisuuspoliittista ohjelmaa valmisteleva työryhmä, asuntokysymyksiä käsittelevä työryhmä, työllisyyttä käsittelevä työryhmä, yleisradiopoliittinen toimikunta, liikuntapoliittista ohjelmaa valmisteleva toimikunta, tavoiteohjelmatoimikunta, sääntöuudistusta valmisteleva toimikunta, vaalijaosto ja vaalien tiedotusjaosto.

7. Arviota liiton järjestöpoliittisesta tilasta

8. liittokokouksessa kiinnitettiin erityistä huomiota maamme taloudellisessa elämässä tapahtuneeseen kehitykseen ja sen seurausilmiöihin. Tekniikan eteenpäin meno ja siitä johtunut kehitys on aiheuttanut oleellisia muutoksia maamme elinkeinorakenteeseen, joka ilmenee voimakkaimmin maataloudesta elinkeinonsa saavan väestön supistumisena ja palveluammateissa työskentelevän väestön lisääntymisenä. Tähän ilmiöön oleellisena osana liittyy voimakas muuttoliike maaseudulta asutuskeskuksiin. Voimakkainta muuttoliike on ollut ns. kehitysalueilta, joista se on suuntautunut joko etelä-Suomeen tai Ruotsiin. Tämän suuntainen kehitys ei ole voinut olla vaikuttamatta SKDL:n järjestöorganisaatioon, ottaen huomioon, että se on pääosin rakentunut maaseudun varaan. Ongelmaksi onkin muodostunut se, miten SKDL:n järjestöllistä pohjaa voitaisiin vahvistaa asutuskeskuksissa ja löytää siellä SKDL:n luonteelle ominaisia toimintamuotoja.

Kuluneella toimintakaudella onkin erityisesti pyritty kehittämään uusia toimintamuotoja, joilla päästäisiin yhteyteen entistä laajempien väestöpiirien kanssa. Osittain tässä on onnistuttukin, mutta liian suuressa määrin toimintamme kuitenkin vielä lepää vanhalla liiaksi sisäänpäin lämpiävällä pohjalla.

On ilmeistä, että tulevana toimintakautena joudutaan hyvin ratkaiseva paino panemaan SKDL:n järjestöllisen tilan vahvistamiseen, jossa perinteisen yhdistystoiminnan ohella on rohkeasti uskallettava kokeilla myös uusia toimintamuotoja.

8. SKDL:n piirijärjestöt

Liiton alaisuudessa toimii 17 piirijärjestöä. Piirijärjestöt ovat muodostuneet liiton järjestöorganisaatiossa pullonkaulaksi. Vaikeasta taloudellisesta asemasta johtuen SKDL:n piirien työvoima on jouduttu supistamaan minimiin, jopa siten, että tällä hetkellä on neljä piirijärjestöä, joissa ei ole edes palkallista piirisihteeriä.

On ymmärrettävää, että näillä edellytyksillä piirijärjestöjen poliittinen ohjaustyö piiriä käsittäen ja kaikki liittomme toiminnan piiriin kuuluvat alat huomioon ottaen ei ole ollut riittävän tehokasta. Myönteistä joka tapauksessa on ollut se, että useiden piirien kohdalla piirien johtoon ja samoin yhdistysten työhön on tullut uutta nuorta voimaa.

Kuluneella toimintakaudella on piirien johtoelimissä jouduttu erittäin paljon keskittymään vaalivalmisteluihin. Onhan liittokokousten välisenä aikana suoritettu presidentinvalitsijamiesvaalit, kunnallisvaalit, eduskuntavaalit ja siinävälissä vielä osuuskauppavaalit, jotka kaikki jo puhtaasti teknillisessä mielessä ovat antaneet paljon työtä. Suurimmassa osassa piirejä kaikki teknillinen vaalivalmistelu on tapahtunut SKDL:n piirien toimesta.

8. liittokokouksen jälkeen liiton toimesta ei ole järjestetty piirijärjestöjen kesken perinteellisiä toimintakilpailuja, joissa pistein olisi pyritty seuraamaan piirijärjestöjen paremmuutta eri aloilla. Erilaisia kamppailuja on tosin järjestetty ja niissä on pääasiallisesti keskitytty järjestöllisen pohjan lujittamiseen, jäsenhuollon tehostamiseen ja lehdistön levikin lisäämiseen.

Jäseniä 17 piiritoimikunnassa on 530, joiden keski-ikä 42 vuotta.

9. SKDL:n kunnallisjärjestöt

Kunnallisjärjestöt toimivat SKDL:n omien ja yhteisöjäsenten yhdistysten yhteistyöeliminä kunnissa ohjaten kunnallispoliittista toimintaa ja järjestöllisiä asioita SKDL:n yhdistysten osalta.

Kunnallispoliittisten asioiden käsitteleminen ja ohjaus on monien kunnallisjärjestöjen kohdalla keskeisin tehtävä, joskin viimeisten vuosien aikana useat kunnallisjärjestöt ovat alkaneet kiinnittää entistä enemmän huomiota yleispolitiikkaan ja järjestöllisen työn ohjaukseen. Tätä kehitystä voidaan pitää myönteisenä.

Vuoden 1969 lopussa kuului liittoomme 276 kunnallisjärjestöä (v. 1966 287), niistä toiminnassa 240.

10. SKDL:n yhdistykset ja jäsenistö

Joulukuun 31 päivältä 1969 laadittu tilasto osoittaa, että SKDL:n yhdistysten kokonaismäärä oli 1 731 (v. 1966 1 867). Toiminnassa oli 1 350 yhdistystä.

Saman tilaston mukaan yhdistyksistä toimi kaupungeissa, kauppaloissa ja asutustaajamissa 481 eli 27,79 % kaikista yhdistyksistämme (v. 1966 415 yhdistystä eli 25,6 %). Maaseudulla toimi 1 250 yhdistystä eli 72,21 % (v. 1966 1 400 eli 74,4 %).

SKDL:n jäsenmäärässä on tapahtunut supistumista ja rästiläisyys on eräs hyvin vakava kysymys liittomme kohdalla. SKDL:n omien yhdistysten jäsenmäärä oli 31.12.1969 tilaston mukaan 51 529, josta rästiläisiä 11 537. (V. 1966 jäseniä yhteensä 62 287, josta rästiläisiä 16 400).

Jäsenistöstä asuu asutuskeskuksissa 40,80 % ja maaseudulla 59,20 %. Vastaavat luvut vuonna 1966 olivat 39,07 % ja 60,93 %.

Jäsenistön yhteiskunnallinen kokoonpano oli 31.12.1969 seuraava:
(suluissa 1966)

Työläisiä	71,81 %	(70,53 %)
Pienviljelijöitä ja kalastajia	19,68 %	(21,12 %)
Henkisen työn tekijöitä, opiske- lijoita ja pienyrittäjiä	8,51 %	(8,35 %)

SKP:n jäsenyyteen kuuluu 26,41 % SKDL:n yhdistysten jäsenistä.

SKDL:n jäsenistön keski-ikä on 45,59 vuotta.

Jäseniä yhdistysten johtokunnissa on 9 007, joiden keski-ikä on 46 vuotta.

SKDL:n jäsenistä on miehiä 79,76 % ja naisia 20,24 %.

Järjestötalous

Toimintakauden aikana otettiin käyttöön jäsenkirjojen rinnalle ns. vuosikortit. Tällä toimenpiteellä pyrittiin parantamaan jäsenhuoltoa. Rästiläisyys on ollut edelleenkin huomattavan suuri useiden piirijärjestöjen alueella. Sen suuruuteen on vaikuttanut osaltaan voimakkaana jatkunut muuttoliike, joka on merkinnyt useiden maaseutuyhdistysten toiminnan vaikeutumista ja vastaavasti ei ole asutuskeskuksissa pystytty jäsenhankintaa ja -huoltoa tehostamaan.

Liittoveron suuruus on ollut toimintakauden aikana 20 penniä kuukaudessa ja kaikissa piirijärjestöissä piiriveron suuruus on ollut myös 20 penniä. Yhdistykset ovat oman toimintansa rahoittamiseksi perineet enimmäkseen 10-20 penniä kuukaudessa jäsenmaksua liitto- ja piiriveron lisäksi.

Jäsenmaksutulojen osuus yhdistyksien taloudessa on merkinnyt entistä vähäisempää osaa. Yhdistykset ovat hankkineet jäsenmaksutulojen lisäksi muita tuloja erilaisin toiminnallisoin muodoin.

Saadusta puoluetuesta ja työvoiman vähentämisestä huolimatta liiton taloutta ei ole pystytty riittävästi vakaannuttamaan ja aikaisemmin syntyntä velkaantumista supistamaan, koska samanaikaisesti liittovero- ja eräät muut tulot ovat pienentyneet.

Piirijärjestöjen taloudelliset vaikeudet ovat entisestään lisääntyneet ja on jouduttu suorittamaan työvoiman vähentämistä useissa piirijärjestöissä. Liitto on piirijärjestöjen taloutta tukenut avustuksilla puoluetuesta, joka on kertomuskauden aikana ollut keskimäärin 26 % liitolle jäävästä osuudesta.

Yhdistyksemme ovat osallistuneet vaalirahoitustoimintaan hyväksytyn tunnuksen "Markka kuukaudessa vaalirahastoon" puitteissa. Vuonna 1967 oli yhdistyksistämme mukana vaalirahoitustoiminnassa 32,79 %, mutta vuonna 1968 vain 26,29 %. Vuosi 1969 oli kuitenkin jälleen vähän parempi, koska silloin osallistui 31,67 % yhdistyksistämme vaalirahoitustoimintaan.

Järjestötalojemme rakennustoiminta on kertomuskautena rajoittunut keskustalon rakentamiseen Tampereelle ja eräiden vanhojen talojen kunnostustöihin sekä eräiden tanssilavojen rakentamiseen. Eräitä kannattamattomaksi käyneitä taloja olemme pystyneet myymään, mutta edelleenkin on järjestöillämme taloja, joiden myymiseen tulee pyrkiä. Eräiden talojen taloudellista asemaa on pystytty parantamaan uusilla toimintamuodoilla.

Kertomuskautena on Helsinkiin valmistunut uusi kirjapainotalo. Muissa kirjapainoissa ei ole tehty sanottavia uudistuksia eräitä konehankintoja lukuunottamatta. Käytännössä on lehdistömme ja kirjapainojemme kehittämistä hoidanut ja valvonut Demokraattisten Kustantajain Liitto.

Tiedotustoiminta

1. Yleistä

Liiton toimistosta käsin hoidettu tiedotustoiminta on ollut uutispalvelua ja tietojen välittämistä SKDL:n luonteesta, sen toiminnallisista tapahtumista ja SKDL:n kannanotoista kulloinkin esillä olleisiin poliittisiin kysymyksiin.

Yleisesti voidaan todeta mielenkiinnon lisääntyneen SKDL:ään. Toimisto on joutunut varsin tiheään vastaamaan aineistopyyntöihin ja tiedusteluihin, varsinkin opiskelevan nuorison taholta. Informaatiota on lisääntyvissä määrin pyydetty myös ulkomailta.

Tiedotustoimintaa sisäänpäin ja järjestöihin ja jäsenistöön on osittain hoidettu Liittoviestin kautta sekä erilaisin monistein, mutta ennen kaikkea kansandemokraattisten päivälehtien välityksellä. Ulospäir suuntautuvassa tiedotustoiminnassa SKDL:n lehdistö on ollut tärkein väline. Varsin suurta huomiota on myös kiinnitetty radion, television ja STT:n muonittamiseen, jolloin pyrkimyksenä on ollut tarjota nopeasti mahdollisimman valmista uutisaineistoa. Julkiset tiedotusvälineet ovat suhtautuneet SKDL:ään asiallisesti ja esiintyneet itsekin aktiivisesti uutisten hankkijoina.

2. Lehdistö

Jo useamman vuoden ajan on maamme lehdistön kehityksessä ollut nähtävissä, että talousalueen päälehti jatkuvasti voimistuu tilauskannaltaan ja ilmoitustuloiltaan. Vankan taloutensa turvin se asettaa toiselle ja kolmannelle sijalle joutuneet lehdet yhä vaikeampaan asemaan. Myös kansandemokraattiset lehdet ovat joutuneet ahtaalle. Niitä on sen vuoksi pyritty toimitamaan yhä enemmän talousalueen kilpailuolosuhteiden mukaisesti perheen toisena lehtenä, jotta ne kestäisivät kilpailun aiheuttaman paineen. Kustannusavun tarve on kuitenkin kasvanut ja tuottanut keskusjärjestöille niin suuria rahoitusongelmia, että v. 1969 jouduttiin lakkauttamaan Turussa ilmestynyt Uusi Päivä, lopettamaan kustannusapu Vaasassa ilmestyvältä Kansan Ääneltä sekä suorittamaan muiden lehtien kohdalta erilaisia säästöjä.

Kansandemokraattisia päivälehtiä ilmestyy nykyisin 6: Kansan Tahto Oulussa (5 kertaa viikossa), Kansan Sana Kuopiossa (3), Satakunnan Työ

Porissa (3), Hämeen Yhteistyö Tampereella (5), Kansan Ääni Vaasassa (3) ja Kansan Uutiset Helsingissä (7). Ainoa ruotsinkielinen kansandemokraattinen julkaisu Folktidningen Ny Tid ilmestyy kerran viikossa.

Kansandemokraattisen suuntauksen uutistoimisto DLP on edelleen kehittänyt uutis-, tiedotus- ja kuvapalveluaan. On harkittu mahdollisuuksia muodostaa DLP:stä liikkeen yhteinen tiedotuskeskus, jolle kuuluisi paitsi uutis- ym. lehdistöaineiston keskitetty hankinta myös ulos- ja sisäänpäin suuntautuva pitkäjänteinen vaali- ym. kamppailujen tiedotustoiminta.

3. Muu julkaisutoiminta

8. liittokokouksessa pohdittiin ajatusta kansandemokraattien poliittisen aikakauslehden perustamisesta. Hanketta ei ole toteutettu, mutta rationalisointitoimenpiteenä lakkautettiin v. 1969 SKDL:n jäsenlehti Liittoviesti, jonka tilalle tuli kansandemokraattisen eduskuntaryhmän ja SKDL:n yhteisesti toimittama Eduskuntauutisia.

SKDL:n kustannustoiminnassa ovat edelleen olleet Aika-taskukirja, Kansan Tietokirja sekä Vappu- ja Kansan Joulu-lehdet. Lisäksi on toimitettu sosiaalipoliittisen Mistä Apu-kirjan kolmas painos sekä erilaista aineistoa, ohjelmia yms. Kansankulttuuri Oy on edelleen toiminut kauno- ja tietokirjallisuuden kustannusliikkeenä.

Opintotoiminta

SKDL:n järjestöjen opintotoiminta on kautena 1967-69 tapahtunut Kansan Sivistystyön Liiton puitteissa. SKDL:n opintokerhoja on KSL:n alaisuudessa ollut seuraavasti:

Työkautena	SKDL:n kerhoja	Opisk. yht.	Miehiä	Naisia
1966-67	128	1 429	964	465
1967-68	165	1 863	1 264	599
1968-69	157	1 682	1 166	516

Lisäksi KSL ja SKDL järjestivät yhdessä kunnallisopin kurssin Sirola-opistossa 2-8.9.1967 (38 osanottajaa), kunnallisopin kurssin 9-15.6.1968 Sirola-opistossa (30 osanottajaa) sekä osuustoiminnan kurssin 17-20.10.1968 Lautsiassa.

Tietoja yleisötilaisuuksista vv. 1967-69.

1) Vappujuhlat	1967	297 juhlaa,	yleisöä	124.500 h.
"	1968	268 "	"	134.500 h.
"	1969	253 "	"	126.900 h.

Vappujuhlien lukumäärä supistui, pientilaisuuksista luovuttiin, lukuun eivät sisälly ns. yhteiset juhlat.

2) Maakuntajuhlia	1967	17 juhlaa,	yleisöä	16.913 h.
(ja aluejuhlia)				
"	1968	17 "	"	13.000 h.
"	1969	16 "	"	11.300 h.

3) SKDL:n 25-vuotistilaisuuksia syksyllä 1969				
147 tilaisuutta,		yleisöä	12.480 h.	

Kulttuuripoliittinen toiminta

Kuluneella toimintakaudella on maamme kulttuurielämälle ollut ominaista merkittävä lainsäädännöllinen uudistustoiminta sekä kärjistyvä kamppailu taantumuksellisten ja edistyksellisten kulttuuripoliittisten näkemysten välillä. SKDL on johdonmukaisesti toiminut uudistusten puolesta ja vastustanut taantumuksen pyrkimyksiä kaventaa yhteiskuntamme henkistä ilmapiiriä.

Merkittävää kuluneella toimintakaudella on myöskin ollut suomalaisen sivistyneistön ja etenkin opiskelevan nuorison piirissä jatkunut ja voimistunut vasemmistolaistuminen, jonka seurauksena SKDL:oon ja sen jäsenjärjestöihin on liittynyt runsaasti uutta nuorta älymystöä. Jo aikaisemminkin ilmennyt yhteistyöalttius on yhä selvemmin muuttunut haluksi sitoutua kansandemokraattiseen liikkeeseen ja sen toimintaan.

Oman panoksensa sivistyneistön vasemmistolaistumiseen antoi epäilemättä SKDL:n keväällä 1968 järjestämä ns. porvarillisen hegemonian seminaari, jossa eriteltiin monipuolisesti yhteiskuntamme päällysrakenteessa ja erityisesti kulttuurissa ilmenevää porvariston ylivaltaa. Seminaarin pohjalta liikkeelle lähtenyt laaja julkinen keskustelu on valottanut perusteellisesti yhteiskuntamme kulttuurin luokkaluonnetta ja edistänyt sivistyneistön radikalisoitumisprosessia.

Tällä hetkellä SKDL:n kulttuurijaosto valmistelee Kulttuuri luokkayhteiskunnassa-seminaaria, joka muodostaa oleellisen jatkon porvarillisen hegemonian semi naarille. Siinä on tarkoitus keskittyä hahmottelemaan kulttuurin luokka-analyysin pohjalta sosialistisen kulttuuripolitiikan strategiaa.

Taide- ja tiedepolitiikan alalla on kuluneen toimintakauden tärkein uudistus Suomen Akatemian lakkauttaminen ja tähän liittyen taide- ja tiedepoliittisen hallinto-organisaation huomattava kehittäminen sekä taiteen ja tieteen taloudellisen tuen merkittävä laajentaminen.

SKDL on koko ajan vastustanut Suomen Akatemiaa ja tuki sen vuoksi pyrkimyksiä sen lakkauttamiseksi. Suomen Akatemian lakkauttamisen yhteydessä kehitettiin valtion tieteellisten toimikuntien järjestelmää juuri niiden periaatteiden mukaisesti joita SKDL:n liittotoimikunta esitti syksyllä 1964, kun akademia-keskustelu alkoi.

Uutta valtion taidetoimikuntien järjestelmää suunniteltaessa SKDL:n taholta esitettiin, että toimikunnille tulisi suoda kaavailtua enemmän itsenäistä päätösvaltaa ja että niiden kokoonpanossa tulisi turvata kaavailtua paremmin yhteiskunnallinen ja ideologinen tasapuolisuus. SKDL:n taholta esitettiin myös, että ns. taiteilijaprofessorijärjestelmän sijasta tulisi pyrkiä toiminnallisten taiteilijavirkojen järjestelmään. Nämä kulttuurielämämme demokratisoimiseen tähdänneet esitykset eivät saaneet muiden puolueiden taholla riittävää kannatusta.

Liiton kulttuurisihteeri on jäsenenä vuoden 1968 alussa toimikautensa aloittaneessa valtion taiteen keskuksessa

Koulutuspolitiikan alalla yksi kuluneen toimintakauden merkittävimmistä uudistuksista on eduskunnassa hyväksytty laki koulujärjestelmän perusteista eli uuden yhtenäisen yhdeksänvuotisen oppivelvollisuuskoulun puitelaki. SKDL on perustamisestaan lähtien pitänyt keskeisenä kulttuuripoliittisena tavoitteenaan juuri siihen suuntaan menevää koulun uudistusta, joka nyt on hahmoteltu puitelaissa. SKDL myös toimi eduskunnassa johdonmukaisimmin uuden lain hyväksymisen puolesta.

Uuteen koulumuotoon siirtymistä pohjustavien käytännön järjestelyjen yhteydessä SKDL:n taholta on tähdennetty, että aine- ja tasoryhmittely on toteutettava siten, että vanhaa linjajakoa ei uiteta uuden koulumuodon sisään. SKDL on myös toiminut koulun sisäisen hengen uudistamiseksi SKDL:n 8 liittokokouksen hyväksymän kannanoton pohjalta.

SKDL:ssä toimii koulutuspoliittinen työryhmä, jonka tehtävänä on laatia vuoden 1970 aikana koulutuspoliittinen ohjelma, joka kattaa koko koulutuksen kentän.

Kenties keskeisin koulutuspolitiikan alaan liittyvä kysymys kuluneella toimintakaudella on ollut taistelu korkeakoulujen sisäisen hallinnon uudistamisesta. SKDL on tässäkin taistelussa toiminut johdonmukaisimmin demokratian laajentamisen puolesta.

SKDL:n kulttuurisihteeri eli jäsenenä korkeakoulujen sisäisen hallinnon kehittämiskomiteassa, jonka mietintöön hallituksen lakiesitys laiksi korkeakoulujen sisäisen hallinnon perusteista pohjautui. Yhteistyössä Sosialistisen Opiskelijaliiton kanssa SKDL:n piirissä hahmoteltiin kansandemokraattisen korkeakoulupolitiikan perusperiaatteet, joiden pohjalta SKDL:n liittotoimikunta antoi syksyllä 1969 kannanoton hallinnonuudistuksesta. Ensimmäisenä poliittisena puolueena SKDL otti johdonmukaisen kannan yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden periaatteen puolesta. Ainoana puolueena SKDL kiinnitti myös huomiota korkeakoululaitoksen ja yhteiskunnan suhteiden uudistamisen tarpeellisuuteen ja vaati korkeakoululaitoksen keskushallimon demokratisoimista.

SKDL puolusti johdonmukaisimmin hallinnonuudistusta lakiesityksen eduskuntakäsittelyn aikana. Kärkeväksi kehittynyt taistelu uudistuksesta edisti vasemmistolaistumisprosessia ja yhteiskuntamme luokkasuhteiden tiedostamista ylioppilasmaailmassa ja kehitti myös työläisten ja opiskelijoiden orastavaa yhteistyötä ja keskinäistä solidaarisuutta.

SKDL:n piirissä on toiminut korkeakoulupoliittinen työryhmä, joka on valmistanut 9 liittokokoukselle esityksen SKDL:n korkeakoulu- ja tiedepoliittiseksi ohjelmaksi. Ohjelma tulee korvaamaan SKDL:n kulttuuriohjelman korkeakoulu- ja tiedepoliittisen osan.

Yleisradiopolitiikan alueella on kuluneena toimikautena ollut ominaista pyrkimys entistä tasapuolisempaan, moniarvoiseen, myös yhteiskuntakriittisiä ohjelmia ja vasemmistolaisia asenteita sisältävään ohjelmapolitiikkaan. Tämä demokraattinen suuntaus on kuitenkin joutunut oikeiston raivokkaan ja yhä kiihtyvän hyökkäyksen kohteeksi.

Yleisradiopolitiikankin alalla SKDL on johdonmukaisimmin taistellut tasapuolisuuden ja henkisen vapauden puolesta taantumuksen hyökkäyksiä vastaan. Samalla SKDL:n piiristä on toistuvasti todettu, että Yleisradion ohjelmisto ei vielä läheskään täytä tasapuolisuuden vaatimuksia, vaan on pääosaltaan edelleen porvarillisia arvostuksia ylläpitävää ja säilyttävää. Erityisesti työväestön elämää, arvostuksia ja maailmankatsomusta esittelevien ohjelmien osuus on edelleen mitätömän vähäinen.

Kuluvan vuoden alusta lähtien on SKDL:n piirissä toiminut yleisradiopoliittinen toimikunta, jonka tehtävänä on seurata ajankohtaista yleisradiopolitiikkaa sekä laatia vuoden 1970 aikana SKDL:lle yleisradiopoliittinen periaateohjelma.

Syksyn 1969 aikana uudistettiin SKDL:n kulttuuripoliittinen jaosto. Entisen laajan edustus pohjalle rakentuneen ja käytännössä jäykkäliikkeiseksi osoittautuneen jaoston tilalle muodostettiin suppeampi "työryhmänomainen" jaosto, jonka tehtävänä on lähinnä kulttuuripoliittinen ideointi ja ohjelmointi; käytännön toimenpiteet kulttuurielämän eri sektoreilla hoidetaan erillisten työryhmien ja toimikuntien puitteissa. Näin turvataan tarvittava asiantuntemus, tehokkuus sekä se, että mahdollisimman monet edistykselliset kulttuurielämän edustajat voivat osallistua SKDL:n toimintaan.

Kulttuurijaoston puheenjohtajana toimii taiteilija Tapio Tapiovaara.

SKDL ja paikallishallintoasiat

Hyvin keskeisellä sijalla SKDL:n toiminnassa on yli viiteensataan kuntaan, niiden keskusjärjestöihin ja mitä moninaisimpiin paikallishallinnon piirissä toimiviin liittoihin suuntautuva ohjaustyö. Myös hallitus- ja eduskuntatyöhön on paikallishallintoasiain jaoston taholta jouduttu kiinnittämään huomiota varsinkin silloin, kun käsittelyn alaisena ovat olleet kunnallishallinto tai sitä sivuavat asiat.

Kertomuskaudella yksi keskeisimpiä ja ainakin eniten keskustelua herättänyt asia on ollut vuoden 1967 alussa hyväksytyn suunnittelulain pohjalla tapahtunut kuntauudistuksen valmistelu. Toinen kunnallispoliittiset asiat tavanomaista näkyvämmiin esille tuonut tapahtuma oli kunnallisvaalit, jotka suoritettiin vuoden 1968 lokakuussa.

Entistä selkeämmin ratkaisut hallitus- ja eduskuntatasolla sekä myös kuntatasolla tapahtunut kehitys ovat osoittaneet, miten kiinteästi kunnallispolitiikka liittyy osana yleispolitiikkaan. Yleispolitiikka heijastuu kuntien toiminnassa, ennen kaikkea niiden taloudessa, joskin toisaalta myönteisenä voidaan todeta, että kunnallispoliittiset kannanotot ainakin osittain näkyvät valtakunnallisissa ratkaisuissa. Viimeisten vuosien aikana kunnat ja niiden keskusjärjestöt ovat olleet hyvin aktiivisia pyrkiessään saamaan käsityksensä esille hallitukselle ja eduskunnalle.

Edelleenkin on kuntien vaikein ongelma niiden talous. Keskimääräinen veroäyrinhinta on noussut vuosi vuodelta. Tämän suuntaiseen kehitykseen ovat olleet vaikuttamassa monet tekijät. Oleellisin tekijä on ollut maassa viimeisen vuosikymmenen aikana harjoitettu politiikka, jossa kertomuskaudellakaan ei ole tapahtunut niin ratkaisevaa muutosta, että se olisi oleellisesti vaikuttanut kuntien talouteen. SKDL:n taholta on eri yhteyksissä kiinnitetty huomiota valtion ja kuntien keskinäisen kustannustenjaon tarkistamiseen, mutta nämä esitykset eivät ole saaneet riittävää vastakaikua edes muiden hallituspuolueiden taholta.

Eräs ja varsin oleellinen vaikutus kuntien talouteen on ollut kuntalaisille tarjottavien palvelusten määrän lisääntymisellä ja tason kohoamisella.

Muuttoliikkeen mukanaan tuomat ongelmat eivät ole suinkaan kuntien kohdalla vähentyneet, vaan päin vastoin. Nämä ongelmat ovat kahtaalla, siellä, mistä väki muuttaa sekä myös siellä, minne väki asettuu. Toisaalta siellä, mistä väki lähtee, muuttoliike hidastaa kuntien kehitystä ja jarruttaa palvelutason parantumista, ja toisaalta väestön lisäys siellä, missä sitä tapahtuu, asettaa uusia vaatimuksia palvelutason kehittämistä ajatellen.

Vuoden 1967 alussa hyväksytyn ns. suunnittelulain pohjalla tapahtuva kuntajaoituksen uudistamisen valmistelu on käynyt lävitse kunta- ja lääninportaan. Valmistelu jatkuu nyt ministeriötasolla. Sisäasiainministeriön alaisuudessa toimivan neuvottelukunnan toimesta on vuoden 1969 keväällä valmistunut alustava esitys kuntauudistuksen toimeenpanolainsäädännöksi. Vireillä olevaan kuntauudistukseen on ennen kaikkea kunnallisväen keskuudessa suhtauduttu varsin pidättyvästi, voisipa sanoa jopa kielteisesti. Niinpä suuri osa kuntien valtuustoista on asettunut vastustamaan oman kuntansa osalta yhdistämistä. Suhtautuminen kuntauudistukseen periaatteellisessa mielessä on ollut esillä SKDL:n päättävissä elimissä ns. suunnittelulain valmistelun yhteydessä sekä pari kertaa sen jälkeen. SKDL lähtee kannanotossaan siitä, että meillä on paljon liian pieniä ja taloudellisesta kantokyvyltään heikkoja kuntia, joiden yhdistäminen suuremmiksi kuntayksiköiksi on perusteltua.

Kuntauudistuksen rinnalla on keskusteluun noussut jälleen kysymys maakuntaitsehallinnosta. Voimakkaimmin tämän asian puolesta on puhunut keskustapuolue, joka on lähtenyt siitä, että maakuntaitsehallinnon voimaansaattaminen voisi korvata kuntauudistuksen. SKDL:n kantana olemme julkituoneet sen, että kuntauudistus ja maakuntaitsehallinto eivät ole vaihtoehtoja toisilleen. Meillä tarvitaan tarkoituksenmukaisesti suoritettua kuntauudistusta, mutta myös koko väliasteen hallinnon uudistamista.

Vuoden 1968 lokakuussa suoritettiin maassamme kunnallisvaalit. Vaalimenestys SKDL:n osalta ei ollut paras mahdollinen. Menetimme äänestäjiä edellisiin kunnallisvaaleihin verraten, minkä seurauksena paikkalukumme kuntien valtuustoissa supistui. SKDL:n saama kokonaisäänimäärä oli 382 882, joka toi valtuustopaikkoja yhteensä 1 770. SKDL:n vaalitappioon oli vaikuttamassa useita tekijöitä.

Myönteisenä piirteenä kertomuskauden aikaisessa kehityksessä voidaan kirjata vasemmistovoimien yhteistyön voimistuminen. Monissa kunnallispolitiikan periaatteellisissa asettamuksissa näkemykset ovat lähentyneet toisiaan ja käytännön yhteistyössä on tapahtunut myönteistä kehitystä.

Puutteena voidaan pitää sitä, että hallituspuolueiden kesken ei kunnallispolitiikan toteuttamisessa ole saatu aikaan riittävää yhteistyötä. Ei siitäkään huolimatta, että kaikkien hallituspuolueiden näkemykset eräiden kunnallispoliittisten ongelmien ratkaisemiseksi ovat hyvin lähellä toisiaan.

SKDL:n paikallishallintoasiain jaoston suorittaman kunnallispoliittisen ohjaustyön osalta voidaan tässä yhteydessä todeta, että se ei ole läheskään vastannut sitä, mitä siltä on odotettu. Jaoston työn heikkouksiin on löydetty useita syitä. Yksi hyvin oleellinen syy on siinä, että SKDL:n sihteeristöissä ei ole kertomuskaudella ollut kunnallisasiain sihteerinä. Kunnallispoliittisten asioiden valmistelu jaostolle ja jaoston päätösten toteuttaminen sekä piireihin tapahtuva ohjaustyö on tapahtunut kokonaan muiden tehtävien ohessa luottamustehtävän omaisesti. Tämä luonnollisesti näkyy työn tuloksista. Toinen kertomuskaudella toimintaan kielteisesti vaikuttanut tekijä on ollut SKDL:n suurimman jäsenjärjestön SKP:n sisällä vallinnut erimielisyys ja siitä johtunut avoin kriisi. Tämä ei ole heijastunut vain jaoston työhön, vaan aina kunnallisjärjestöjen ja valtuustoryhmien toimintaan, joissa se on näkynyt ennen kaikkea henkilöasioita ratkottaessa.

Talonpoikaisjaosto

Selostuskausi on ollut suurten muutosten aikaa maataloudessa ja pienviljelijäin elinoloissa. Maa- ja metsätöiden kiihkeä koneistuminen on jyrkästi vähentänyt sivuansiotuloja, lisännyt velkarasitusta ja työttömyyttä pientiloilla. Maalta- ja maastapako on kiihtynyt. Toisaalta maa- ja karjataloustuotannon kasvu tärkeimmillä aloilla on ylittänyt kotimarkkinain tarpeen. Se on vientimahdollisuuksien miltei umpeutuessa johtanut ylijäämävarastojen kasvuun ja kansantalouden yleistä kehitystä haittaavaan valtion rasitusten lisääntymiseen. Kun monilla tilapäi sillä toimenpiteillä, kuten tuotantosuuntaa muuttamalla, voin alennusmyynnillä, pellonraivausta rajoittavilla toimenpiteillä eikä hintapolitiikalla ole voitu ylituotantoa lisäävästä kehityksestä irti päästä, on täytynyt siirtyä tuotannon rajoittamiseen pyrkivään politiikkaan. Sen mukaisesti on selostuskaudella uudistettu maatalouden hintalaki, luotu pellonvaraus- ja viljelmistä sekä karjasta luopumiskorvausjärjestelmät, uudistettu maankäyttölainsäädäntöä, maatalousneuvontaorganisaatiota sekä maatalouden rahoitus- ja verotuspolitiikkaa. Monet näistä uudistuksista, kuten mm. maatalouden verouudistus, vaikka ovatkin perusteeltaan ohjelmamme mukaisia, eivät käytännössä ole johtaneet toivottuun tulokseen. Tässä suhteessa lakien täydentämistä ja niiden toteuttamista ohjaavien asetuksien täsmentämistä tarvitaan. Sen suuntaisia esityksiä eduskuntaryhmän toimesta on jo tehtykin.

8 liittokokouksessa nähtiin uudistusten tarpeellisuus ja veloitettiin liiton johto uudistamaan sen mukaisesti maatalousohjelma. Tehtävä suoritettiin vuosien 1968 - 69 kuluessa verrattain laajan ja monipuolisen järjestökäsittelyn avulla. Ohjelmassa hahmoiteltu maatalouspolitiikkamme uudistuslinja onkin ilmeisesti vastannut ajan vaatimuksia, sillä se on saanut laajaa tunnustusta muidenkin väestöpiirien kuin maatalousväen keskuudessa. Sen mukaisesti on pyritty käytännön maatalousongelmien ratkaisuun vaikuttamaan eduskunnassa ja kunnallisissa elimissä. Perustavoitteena on ollut, että uudistusten toteuttamisen seurauksena eivät pienviljelijäin elinolot saisi huonontua,

vaan mahdollinen maataloustulon pienentyminen tulisi korvata sosiaalisilla ja muilla toimenpiteillä. Ennen muuta maatalousväestön elinehtojen parantamiseen tulisi pyrkiä työllisyys- ja teollistamispolitiikan avulla.

Jaoston joukkovalistus- ja kurssitoiminta on selostuskaudella ollut heikompaa kuin aikaisemmin. Siihen on ilmeisesti vaikuttanut paitsi näköalojen puute maatalouden kehityksen suhteen, myös kansandemokraattisen liikkeen sisäiset vaikeudet. Myös jaoston organisatiouudistusta ei mainittujen ja eräiden muidenkaan seikkojen, lähinnä taloudellisten, vuoksi ole onnistuttu käytännössä toteuttamaan, vaikkakin asiasta on periaatepäätöksiä ja suunnitelmia tehty.

SKDL:n toiminta osuuskauppaliikkeessä

1. E-osuuskauppaliikkeen kehityksestä

SKDL:n jäsenten ja liiton osuustoimintapoliittisen jaoston työ osuustoiminnan alalla on tälläkin toimintakaudella rajoittunut E-osuuskauppaliikkeen piiriin.

Tämän liikkeen piirissä on tapahtunut ja parhaillaan tapahtuu suuria rakenteellisia muutoksia. Osuusliikkeiden lukumäärä vähenee jatkuvasti. V. 1967 oli E-liikkeitä 88, v. 1968 niitä oli 83. Viisikymmentäluvulla oli liikkeiden luku vielä 120. Jäsenmäärä on vuodesta 1950 lähtien kuitenkin noussut yli sadalla tuhannella. Tämän toimintakauden aikana on jäsenmäärä pysynyt suurin piirtein 585.000 paikkeilla. Kysymys ei siis ole E-liikkeen supistumisesta vaan suurempien liikkeiden muodostumisesta. Suurin muutos on kuitenkin tapahtunut siinä, että OTK on tukkukaupasta muuttunut taloudelliseksi keskusjärjestöksi, joka on tunkeutunut myös vähittäiskaupan alueelle. Jakelukeskustensa ja ennen kaikkea ketjumuymälöidensä ja omistamiensa tavaratalojen avulla OTK hallitsee suurta osaa siitä vähittäiskaupasta, joka aikaisemmin on kuulunut paikallisille osuusliikkeille.

E-liikkeen rakenteelliset muutokset ovat nostaneet myös SKDL:n harjoittamassa osuustoimintapolitiikassa päällimmäiseksi kysymykseksi demokratian turvaamisen E-liikkeen sisällä. Tämä koskee sekä hallintokuntien tehtäviä että jäsenistön oikeuksia. Osuustoimintajaosto onkin joutunut toimintakauden aikana käsittelemään sellaisia asioita kuin KK:n ja OTK:n väliset suhteet, osuuskauppavaalien vaalijärjestyksen uusiminen, yritysdemokratian toteuttaminen sekä työväenliikkeen ja E-osuuskauppaliikkeen yhteistyön kehittäminen. Näissä merkeissä on järjestetty paikallisia, alueellisia ja maan käsittäviä neuvottelutilaisuuksia, kokouksia ja kursseja sekä toimihenkilöille että hallintokuntien jäsenille.

2. E-vaalit

Toimintakauden aikana suoritettiin jälleen E-vaalit marraskuun 24 päivänä 1968. Osanotto vaaleihin oli tavallista laimeampi. Äänestysprosentti oli vain 35,5, kun se edellisellä kerralla oli 41,1 %. Tämä johtui osaltaan myös vaaliväsymyksestä, sillä samana vuonna olivat sekä presidentinvalitsijamiesvaalit että kunnallisvaalit. Vaalien tulokset muodostuivat seuraavanlaisiksi:

	Äänet				Edustajist. kokoonpano	Muutokset	
	v. 1968	%	1965	%	1969-71	1968	1965
Sos.dem.	102.312	49.84	111.144	48.8	1.284	+ 55	+ 38
SKDL	83.136	40.50	94.482	41.5	944	- 4	- 8
TPSL	3.469	1.68	5.954	2.6	57	- 12	- 16
Porv.	15.775	7.68	15.426	6.8	52	+ 9	- 4
Hyl.	588	0.3	691	0.3			
	205.280	100	227.697	100	2.337		

Edustajiston kokonaismäärä: 2.469 edustajaa 80 osuusliikkeessä

Toiminta ruotsinkielisen väestön keskuudessa

Väestörakenteen muutokset ovat kuluneella toimintakaudella entisestään heikentäneet ruotsinkielisen vähemmistön asemaa. 1980-luvulle laaditut ennusteet ovat pessimistisiä. Kaupunkilaistumisen sekä ruotsinkielisen pien-
viljelijäväestön vaikean taloudellisen aseman aiheuttaman Ruotsiin suuntautuvan muuttoliikkeen johdosta arvellaan ruotsinkielisen väestön huomattavasti vähenevän. Tyypillisten ruotsinkielisten asuma-alueiden tietynlainen teollistumistendenssi ei muuttane kehitystä ratkaisevasti niin kauan kuin erot reaalipalkoissa Suomen ja Ruotsin välillä säilyvät Suomelle epäedullisina.

Tämä kehitys on luonnollisesti ensisijaisesti koitunut kansandemokraattisen liikkeen tappioksi. Suuri osa sen jäseniä ja kannattajia on muuttanut maasta. Nuorison tuntuvasta radikalisoitumisesta huolimatta on jälleenkasvu ruotsinkielisissä SKDL:n yhdistyksissä edelleenkin heikkoa. Paikallisia toimitsijavoimia on supistettu. Kun aikaisemmin sekä liitolla että yhteisöjäsenjärjestöillä oli eri piireissäkin paikallisia ruotsalaistoimitsijoita, on SKDL:llä nykyisin vain yksi keskuksessa toimiva ruotsalaistyöntekijä ja SKP:llä yksi piirijärjestäjä. On selvää, että toimitsijavoimien väheneminen heikentää kentätöiden tehoa ja siten paikallista toimintaa.

Ainoan ruotsinkielisen SKDL:n kansanedustajan menettäminen vuoden 1970 eduskuntavaaleissa on omiaan entisestäänkin heikentämään ruotsalaistoimintaa. Asemien valtaamiseksi takaisin on Folktidningen Ny Tid-lehdellä ratkaiseva merkitys. Sen lisäksi, että lehti viikoittain informoi maamme ruotsinkielistä väestöä kansandemokraattien politiikasta, se on yhdysside pohjoismaihin ja niiden työväenliikkeeseen.

Toiminta Ruotsalaisen Suomen Kansankäräjien ja muiden järjestöjen puitteissa sekä kunnallisella alalla on ollut tehokasta. Näillä aloilla toimivat SKDL:n edustajat ovat lisänneet luottamusta kansandemokraattista liikettä kohtaan. Yleisesti tunnustetaan, että SKDL:n periaatteelliset kannanotot kielikysymykseen ovat olleet oikeita, ja suhtautumisemme uuden peruskoulun kielenopetukseen on saanut kannatusta. Erityisen maininnan ansaitsee liiton kulttuuripolitiikka, jota varsinkin ruotsinkielisen sivistyneistön keskuudessa pidetään arvossa.

Eräänä heikkoutena on edelleenkin SKDL:ään lukeutuvien ammattiyhdistystoimitsijoiden puute. Useimmissa ammattiliitoissa, joissa on huomattava määrä ruotsinkielisiä jäseniä, ei ole kansandemokraattisia mutta sen sijaan kylläkin muihin puolueisiin kuuluvia ruotsinkielisiä työntekijöitä. Tämän suhteen olisi saatava korjaus aikaan, jotta voidaan rakentaa yhtenäinen ammattiliike.